

Sör és perek

Mintha földrengés rázta volna meg a Nagykanizsai Sörgyárat. A december 23-án reggel történtek nyomait – feldől, deformálódott tartályokat, az acél tartószerkezetek szétszakadt, elgörbült darabjait, építési törmelékét – még január végén is katonák őrizték; javában folyt a romeltakarítás. A kérdésre, hogy mi okozta az utóbbi évek egyik legsúlyosabb ipari katasztrófáját, most még csak feltételezésekkel válaszolhatunk. A szakértői diagnózisok várhatólag hónapok múlva készülnek el.

Millió hektoliterszámra sört importálni nem bölcs üzleti tevékenység. Sokan egyszerűen vízimportnak minősítik, utalva az aransárga nedű legfontosabb alkotóelemére. Mégis évtizedeken keresztül kényszerültünk rá, mert felkészületlenül ért bennünket a fogyasztói szokások megváltozása; borisszából sörivő nemzetté váltunk. (Az egy főre jutó fogyasztás 1960-ban: sör 36,8 – bor 29,9; 1987-ben: sör 100,2 – bor 21,5 liter.)

A sörfogyasztás hatalmas hasznából az állam csak a hetvenes években kezdett valamit visszacsurgatni a gyártóknak, amelyek előbb palackozó kapacitásukat korszerűsítették és bővítették – az import sör szállítása is olcsóbb tankautóban, mint palackban –, majd megkezdődött a gyárak korszerűsítése és termelőkapacitásuk növelése. Nagykanizsán másfél évtized alatt közel duplájára emelték a termelést, az elérte az 1,2 millió hektolitert. Ezen belül évről évre nőtt a minőségi sörök aránya, melyek közül külön említést érdemel a hamburgi Holsten cég licence alapján gyártott világos.

A fejlesztés utolsó fázisának első üteme májusban fejeződött volna be. Akkor adták volna át a hat darab, egyenként hatezer hektoliteres, szabadtéri erjesztőtartályt. A beruházás nyomán már az idén százezer hektóval több – belőle hetven ezer hektoliter Holsten – sör jutott volna a szomszédoknak. De nemcsak ők maradnak szomszéd, hanem az adóhivatal is megrövidült, durván számolva százmillió forint forgalmi adóbevételről esik el. Igaz, ennek tíz százalékát visszakapta

volna a sörgyár, egy OT/PM/MÉM pályázat alapján, melynek keretében jutalmazták a terven felül teljesítőket.

Azon a karácsony előtti éjszakán a már elkészült és felállított – huszonhat méter magas, hat méter átmérőjű – tartályokat vízzel töltötték fel. A napok óta folyó nyomáspróba során a kivitelező – a Gyár- és Gépszerelő Vállalat (GyGV) szakemberei és a beruházó – a Nagykanizsai Sörgyár – műszaki ellenőrei figyelmeztető jeleket észleltek: *a még csak félig telt tartályok gyanúsan recsegték, ropogtak.* A tervezőt – az Agrober ÉGTI-t – erről többször értesítették, de mindannyiszor azt a választ kapták: *folytassák a feltöltést! Nem lesz semmi baj.* (Mint később kiderült, Borsodban a hasonló jelzéseket komolyan vették és leálltak a munkával.) *De lett!* Hat óra után néhány perccel a ropogás felerősödött; a tartályok csúcsán dolgozóknak éppen

Olyan egyenesen álltak, mint a kémény

csak annyi idejük maradt, hogy biztonságos helyre meneküljenek. *Megkezdődött az összeomlás.* Négy feltöltött acéltartály dőlt egymásra és a szomszédos Welhoener épületre – itt szűrlik a sörléből az élesztőt –, jelentősen megrongálva azt.

A helyszínt azonnal lezárták és hozzáláttak a mintegy kéthárom millió liter víz leengedéséhez és az épen maradt tartályok biztosításához. *A hetvenkétmillió forintra tervezett beruházásból ötvenkétmillió érték tönkrement.* Még az is lehet, hogy más helyszínt kell majd választani az esetleges új-építéshez, mert *a talaj úgy átnedvesedett, hogy nagy terhek hordozására hosszú ideig alkalmatlan lesz.* Ha tényleg így történik, az esetben a még épen maradt tartószerkezetek és alapozások is a veszteséglistát gyarapítják. A veszteséghez írható az a tízmillió is, amelyet a GYGV a romok eltakarításáért kér. *Az újraindított beruházás költsége már szinte biztosan meghaladná a százmillió forintot.*

Ki fizeti mindezt? Nyilván a felelős vagy a felelősök. Kik azok? Milyen arányban kell állniuk a kártérítést? Erről bíróság dönt majd. Esetleg több évig elhúzódó pereskedés után. Fellebbezést fellebbezés követ majd, a tárgyalásokon szakértők és ellenszakértők terjesztik elő véleményüket.

Anélkül, hogy bárkit vagy bármelyik céget indokolatlanul elmarasztalnánk, megpróbáljuk felvázolni, *a beruházás melyik fázisában követhették el a végzetes hibát.* Kezdjük a tervezőknél. Feladatuk nem annyira bonyolult, inkább szokatlan megoldásokat követelt. A hazai sörgyárakban már több tu-

cat háromezer hektoliteres szabadtéri erjesztőtartály működik, hiba nélkül. Az ügyben szereplők azonban méretüket és súlyukat tekintve – feltöltve közel nyolcszáz tonnát nyomnak – minőségileg más osztályba tartoznak. Hibázhatott tehát a talajmechanikus és a tervező is. De nincs kizárva az *alapot készítő Letenyei Építőipari Kiszövetkezet vagy az acélszerkezet – amelyet utólag meg is erősítettek – készítőinek, a Győri Közmű- és Mélyépítő Vállalat felelőssége sem.* Ha az előbbieket jól végezték munkájukat, tehát az alap és tartószerkezet a megadott határon – a terv huszonnyolc centis kilengést engedélyezett – belül tartotta az acélhengereket, akkor a *tartályok anyagában* kell a hibát keresnünk. Nehezen, de elképzelhető, hogy a húsz milliméter vastag, hajlításkor kilágyított *acéllemezeket nem edzették újra,* s így a vízzel feltöltött tartály saját súlyától billent meg.

Nyilván felmerül a kérdés, miért nem említjük meg az *Állami Biztosítót*, hiszen normális körülmények között rá várna a károk jelentős részének megtérítése. Nos, bármily hihetetlen, *sem a tervező, sem a kivitelező nem kötött biztosítást erre a munkára, a sörgyár biztosítása pedig ilyen jellegű károokra nem terjed ki.* A felelősséget tehát még csak részben sem vállalja senki sem. Igaz, már tárgyalóasztalhoz ültek – a sörgyár, a GyGV és az Agrober EGTI –, hogy közös alapot hozzanak létre a takarítás és a Welhoener épület helyreállítási költségeinek fedezésére. *Anyagi segítséget csak a hamburgi Holsten cég ajánlott fel. Ők tudniillik érdekeltnek érzik magukat abban, hogy minél több Holsten sör kerüljön forgalomba Magyarországon.*

SZALAY PÉTER

